

SKLEPNI PREDLOGI GENERALNEGA PRAVOBRANILCA

PAOLA MENGOZZIJA,

predstavljeni 16. septembra 2010¹

I – Uvod

1. Ta predlog za sprejetje predhodne odločbe je poslalo Symvoulio tis Epikrateias (grško vrhovno upravno sodišče) in se nanaša na presojo, ali je s pravom Unije združljiva nacionalna zakonodaja, ki območje pridelave korint deli na različna območja in vsebuje izčrpen seznam pristanišč, prek katerih je treba rozine izvoziti.

3. Člen 30 ES pa določa, da „[d]oločbe členov 28 in 29 ne izključujejo prepovedi ali omejitev pri uvozu, izvozu ali blagu v tranzitu, če so utemeljene z javno moralo, javnim redom ali javno varnostjo, varovanjem zdravja in življenja ljudi, živali ali rastlin, varstvom nacionalnih bogastev z umetniško, zgodovinsko ali arheološko vrednostjo ali z varstvom industrijske in poslovne lastnine. Vendar te prepovedi ali omejitve ne smejo biti sredstvo za samovoljno diskriminacijo ali prikrito omejevanje trgovine med državami članicami.“

II – Pravni okvir

A – Pravo Unije

1. Primarna zakonodaja

2. Člen 29 ES določa, da so „[k]oličinske omejitve pri izvozu in vsi ukrepi z enakim učinkom [...] med državami članicami prepovedani“.

4. Člen 32(1) ES določa, da se „[s]kupni trg [...] razširi na kmetijstvo in trgovino s kmetijskimi proizvodi. ‚Kmetijski proizvodi‘ pomenijo rastlinske, živinorejske in ribiške proizvode ter proizvode prve stopnje predelave teh proizvodov.“

5. Odstavek 2 tega člena določa, da „[r]azen če ni v členih 33 do 38 določeno drugače, se

1 – Jezik izvirnika: francoščina.

za kmetijske proizvode uporabljajo predpisi, ki se nanašajo na vzpostavitev skupnega trga“.

6. Na podlagi člena 32(3) ES so kmetijski proizvodi naštetih v Prilogi I k Pogodbi ES, v kateri so v poglavju 8 navedeni „[u]žitno sadje in oreščki; lupine agrumov ali dinj in lubenic“.

7. Člen 34(1) in (2) ES določa:

„1. Za doseganje ciljev iz člena 33 se vzpostavi skupna ureditev kmetijskih trgov.

Ta ureditev je glede na zadevni proizvod v eni od naslednjih oblik:

(a) skupna pravila konkurence;

(b) obvezujoča usklajitev različnih nacionalnih tržnih ureditev;

(c) evropska tržna ureditev.

2. Skupna ureditev, vzpostavljena v skladu z odstavkom 1, lahko vključuje vse ukrepe, nujne za doseganje ciljev iz člena 33, zlasti uravnavanje cen, pomoči pri proizvodnji in trženju raznih proizvodov, ukrepe za skladiščenje in prenos zalog ter skupne mehanizme za stabiliziranje uvoza ali izvoza.

Skupna ureditev je omejena na doseganje ciljev, določenih v členu 33, in izključuje vsakršno diskriminacijo med proizvajalci in potrošniki v Skupnosti.

Vsaka skupna cenovna politika temelji na skupnih merilih in enotnih metodah izračunavanja.“

2. Sekundarna zakonodaja, ki se je za proizvodnjo korint uporabljala ob nastanku spora o glavni stvari

8. Uredba Sveta (ES) št. 2201/96 z dne 28. oktobra 1996 o skupni ureditvi trga za predelano sadje in zelenjavo (v nadaljevanju: Uredba št.

2201/96)² v členu 1 določa, da skupna ureditev med drugim zajema rozine (oznaka KN 0803 20).

registrirana kot ZOP v skladu z Uredbo (ES) št. 510/2006⁵.

B – Nacionalna zakonodaja in predpisi

3. Sekundarna zakonodaja v zvezi z zaščitenimi označbami porekla

9. Z Uredbo Komisije (ES) št. 1549/98 z dne 17. julija 1998 o dopolnitvi Priloge k Uredbi (ES) št. 1107/96 o registraciji geografskih označb in geografskega porekla po postopku iz člena 17 Uredbe Sveta (EGS) št. 2081/92³ je bila dovoljena registracija označbe Κορινθιακή σταφίδα Βοστίτσα (Korinthiaki Stafida Vostitsa) kot zaščitene označbe porekla (v nadaljevanju: ZOP).

11. Zakon št. 553/1977 o zaščitnih in podpornih ukrepih za izvoz korint ter drugih s tem povezanih vprašanjih (FEK A'73) (v nadaljevanju: zakon št. 553/1977) razlikuje med različnimi območji, v katerih se proizvajajo korinte v Grčiji, ter določa pogoje za premeščanje in izvoz teh rozin.

12. Natančneje, člen 1 določa:

„1. Površine, na katerih se pridelujejo korinte, se delijo na:

10. Z Uredbo Komisije (ES) št. 483/2008⁴ z dne 30. maja 2008 o vpisu nekaterih imen v register zaščiteneh označb porekla in zaščiteneh geografskih označb (Σταφίδα Ζακύνθου (Stafida Zakynthou) (ZOP), Miód wrzosowy z Borów Dolnośląskich (ZGO), Chodské pivo (IGP)) je bila označba Σταφίδα Ζακύνθου (Stafida Zakynthou – rozina z Zakintos)

(a) območje A, ki obsega podprefekturo Aigialeia, nekdanje občine Erineos, Krathida in Felloi v prefekturi Ahaja ter prefekturo Korintija;

2 – UL L 297, str. 29.

3 – UL L 202, str. 25.

4 – UL L 141, str. 11.

5 – Uredba z dne 20. marca 2006 o zaščiti geografskih označb in označb porekla za kmetijske proizvode in živila (UL L 93, str. 12).

(b) območje B, ki obsega prefekturi Zakintos in Kefalonija, otok Lefkada, prefekturo Ilija, prefekturo Ahaja (razen podprefekture Aigialeia ter nekdanjih občin Erineos, Krathida in Felloi) ter prefekturo Mesinija.

namenjene izvozu, se obvezno označijo s črko ‚A‘ in z navedbo:

2. Na območju A je prepovedano uvažati, skladiščiti in pakirati korinte s poreklom iz območja B ter jih izvažati naprej v tujino.

(a) ‚ΒΟΣΤΙΤΣΑ‘ (‚VOSTIZZA‘) za korinte, proizvedene v podprefekturi Aigialeia ter nekdanjih občinah Erineos, Krathida in Felloi v prefekturi Ahaja, ki se pakirajo na tem območju in izvozijo iz pristanišča Aigio;

3. Uvoz korint s poreklom iz območja A na območje B je dovoljen, izvoziti pa jih je mogoče kot mešanico teh rozin in rozin iz območja B ob upoštevanju pogojev iz odstavkov 3 in 4 člena 2 tega zakona.

(b) ‚ΚΟΡΦΟΣ‘ [‚KORFOS‘] (‚GULF‘) za korinte, proizvedene v prefekturi Korintija, ki se pakirajo v tej prefekturi ter izvozijo iz pristanišč Kiato in Korint.

4. Prepovedana sta prevoz in pakiranje korint iz podprefekture Aigialeia ter nekdanjih občin Erineos, Krathida in Felloi v prefekturi Ahaja v prefekturo Korintija ter obratno.“

2. V različna pakiranja korint iz navedenih območij je dovoljeno priložiti brošure ali reklamno gradivo z opisom kakovosti in, splošneje, pomena izrazov ‚Vostizza‘ oziroma ‚Gulf‘.

13. Člen 2 dalje določa:

3. Vse vrste pakiranj, ki vsebujejo mešanice korint iz območij A in B, pakirane na območju B, se obvezno označijo z navedbo ‚PRO-VINCIAL‘, poljubno pa se navede tudi kraj pakiranja.

„1. Vse vrste embalaže, ki vsebujejo korinte, proizvedene in pakirane na območju A ter

4. Vse vrste pakiranj, ki vsebujejo korinte, proizvedene in pakirane na območju B ter namenjene izvozu, se obvezno označijo

z navedbo ‚PROVINCIAL‘ in izključno s spodnjimi navedbami:

- (a) ‚ZANTE‘ za korinte, proizvedene in pakirane na Zakintosu, ter korinte, pakirane na območju B na splošno in s poreklom z otoka Zakintos, ki se izvažajo v tujino iz katerega koli pristanišča na območju B;
 - (e) ‚PATRAS‘ za korinte, pakirane v pokrajini Patras, ki se v tujino izvažajo iz pristanišča Patras;
 - (f) ‚KALAMATA‘ za korinte, pakirane v pokrajini Kalamata, ki se v tujino izvažajo iz pristanišča Kalamata;
- [...]“

14. Člen 3(1) zakona št. 553/1977 določa te pogoje za izvoz korint:

- (b) ‚CEPHALLONIA‘ za korinte, proizvedene in pakirane v Kefaloniji ali na Lefkadi, ter korinte, pakirane na območju B na splošno in s poreklom iz Kefalonije in otoka Lefkada [...], ki se v tujino izvažajo iz katerega koli pristanišča na območju B;

„Korinte se v tujino izvažajo tako:

- (a) korinte z oznako ‚Vostizza‘ iz pristanišča Aigio;
- (b) korinte z oznako ‚Gulf‘ iz pristanišč Korint in Kiato;
- (c) korinte z oznakami ‚Zante‘, ‚Cephalonia‘ in ‚Amalias‘ iz vseh izvoznih pristanišč območja B;
- (d) ‚PYRGOS‘ za korinte, pakirane v pokrajinah Pyrgos in Katakolon prefekture Ilija, ki se v tujino izvažajo iz pristanišča Katakolon;
- (d) korinte z oznako ‚Pyrgos‘ iz pristanišča Katakolon;

(e) korinte z oznako ‚Patras‘ iz pristanišča Patras;

(f) korinte z oznako ‚Kalamata‘ iz pristanišča Kalamata.

[...]“

predelave rozin ali so vključene v ta postopek, v skladišča ASO dostaviti odpadke od predelave rozin. Ti odpadki pomenijo zelo majhen delež neto količine rozin, ki se izvozijo ali distribuirajo za domačo porabo. Ta delež je treba obvezno dostaviti v zadevno podružnico ASO, skupaj z vsemi drugimi količinami odpadkov od predelave rozin, ki se v skladu z zgoraj navedenim izvozijo ali distribuirajo, pri čemer se lahko dodatne količine, dostavljene za izvoz ali distribucijo za domačo porabo, nadomestijo v istem izvoznem letu.“

15. Odstavek 2 tega člena dalje določa, da „[č]e sta onemogočena dostop in natovarjanje plovil v pristaniščih Aigio in pristaniščih v prefekturi Korintija, je dovoljen prevoz v pristanišče Patras, če je zagotovljena identiteta tovara“.

16. Člen 4 določa:

„1. Odstavka 1 in 2 člena 54 zakona št. 2490/1955 o uzakonitvi določb o zaščiti korinte in določbah v zvezi z Neodvisno organizacijo za rozine, kakor je bil spremenjen s členom 5 zakona št. 3541/1956, se nadomestita z naslednjim:

„1. Za izboljšanje pakiranih in izvoženih rozin morajo upravljavci pakirnic rozin oziroma osebe, ki najemajo storitve

17. Z odlokom ministra za kmetijstvo št. 442597 z dne 22. novembra 1993 je bila na nacionalni ravni priznana označba Vostizza kot ZOP za korinte, proizvedene iz rozin sorte „črna korinta“, ki se prideluje na območju podprefekture Aigialeia.

18. Odlok ministra za kmetijstvo št. 39946 z dne 4. novembra 1999 določa okoliščine, v katerih je treba določene količine rozin umakniti iz predelave v kakovostne rozine, in vzpostavlja organ za zbiranje in upravljanje količin, ki jih je treba umakniti.

III – Spor o glavni stvari in vprašanja za predhodno odločanje

19. K. Fragkopoulos kai SIA O. E., ki je med postopkom v glavni stvari postala Kakavetsos-Fragkopoulos AE Eperxergasias kai Emporias Stafidas (v nadaljevanju: Fragkopoulos), je bila ob nastanku dejanskega stanja družba z neomejeno pristojnostjo grškega prava, katere glavna dejavnost so bili predelava, obdelava in trženje korint. Družba Fragkopoulos ima sedež v pokrajini Kiato v Korintiji.

20. V skladu z grško zakonodajo se območje za proizvodnjo korint deli na dve območji, območje A in območje B. Rozine z območja B se štejejo za manj kakovostne od rozin z območja A. Zato je proizvajalcem z območja B dovoljen vnos korint z območja A v njihovo območje, da jih zmešajo s korintami z območja B. Korinte, proizvedene na območju B, se lahko prosto premeščajo znotraj tega območja in izvozijo v tujino, če se upoštevajo določbe zakona št. 553/1977 o označevanju proizvodov. Ob pakiranju in trženju mešanice rozin z območja B in rozin z območja A morajo proizvajalci z območja B upoštevati

nacionalno zakonodajo, na podlagi katere morajo pritrčiti nalepko z navedbo Provincial in imenom regije porekla, da se potrošnika seznanijo, da gre v resnici za mešanico korint. Po drugi strani pa premeščanje korint z območja B na območje A ni dovoljeno. Povedano drugače, proizvajalec z območja A ne sme v svoje območje vnesti korint s poreklom z območja B. Znotraj območja B se ZOP, ki je na ravni Unije registrirana od leta 2008, uporablja samo za rozine Stafida Zakynthou (rozine z Zakintos).

21. Območje A, v kateri naj bi se proizvajale visokokakovostne korinte, se naprej deli še na dve podobmočji. V prvi podobmočji A proizvajajo rozine, ki se imenujejo Vostizza in so na nacionalni ravni zaščitene z ZOP od leta 1993, na ravni Unije pa od leta 1998. Čeprav so korinte, proizvedene na drugem podobmočju, kakovostnejše od tistih z območja B, so vseeno manj kakovostne od korint, proizvedenih na prvem podobmočju A. Proizvajalci s sedežem na prvem podobmočju A ne smejo vnesti rozin z drugega podobmočja A in obratno.

22. Poleg tega so z vsakim območjem povezana točno določena pristanišča, ki so poimensko navedena v nacionalni zakonodaji in izključno prek katerih se morajo rozine izvoziti v tujino.⁶

6 – Glej člen 3 zakona št. 553/1977.

23. V smislu nacionalne zakonodaje ima torej Fragkopoulos sedež na območju A, natančneje na podobmočju A, ki ga ne pokriva ZOP in v kateri se proizvajajo rozine kategorije Gulf. Fragkopoulos vse rozine, ki jih trži, izvozi v tujino. Družba je na obravnavi pojasnila, da 90 % svoje proizvodnje izvozi v države članice Unije, preostalih 10 % pa v tretje države.

družbe Fragkopoulos z obrazložitvijo, da zakon št. 553/1977 jasno določa, da se v prefekturi Korintija lahko obdelujejo, skladiščijo, predelujejo in pakirajo samo rozine s poreklom z drugega podobmočja A ter da rozin s poreklom z območja B in rozin s poreklom s prvega podobmočja A ni dovoljeno premeščati na ozemlju drugega podobmočja A.

24. Junija 2001 je družba Fragkopoulos zaradi stalnega zmanjševanja proizvodnje rozin v regiji pri območnem direktoratu za kmetijstvo avtonomne eparhije v prefekturi Korintija zaprosila za dovoljenje, da v svoj obrat s sedežem v pokrajini Kiato, torej v prefekturi Korintija, prepelje in v njem predela korinte katerega koli porekla, torej ne glede na to, ali so bile proizvedene na območju B ali na prvem podobmočju A. Družba Fragkopoulos pojasnjuje, da njena proizvodna zmogljivost precej presega predelavo in pakiranje rozin samo kategorije „Gulf“, da je veliko vložila v izboljšanje svojih objektov in naprav ter da se bo brez zadostnih surovin za ohranjanje svoje dejavnosti kmalu znašla pred stečajem.

26. Družba Fragkopoulos je 17. septembra 2001 vložila tožbo pri Symvoulio tis Epikrateias, s katero je predlagala razglasitev ničnosti odločbe št. 10037 z dne 27. junija 2001. Meni namreč, da zakon št. 553/1977 nedopustno omejuje njeno gospodarsko in konkurenčno svobodo. Poleg tega naj bi ta zakon proizvajalce z območja B nesporno postavljaj v zelo ugoden položaj v primerjavi s položajem proizvajalcev z območja A. Ker je proizvajalcem z območja B dovoljen vnos rozin s poreklom z območja A na območje B, naj bi se zato zmanjšala količina razpoložljivih surovin na območju A, tako da so zmogljivosti podjetij s sedežem na območju A premalo izkoriščene. Ker imajo podjetja s sedežem na območju B na voljo več surovin, naj bi bila njihova proizvodnja večja in zato konkurenčnejša. Družba Fragkopoulos trdi, da skupna proizvodnja rozin na območju prefekture Korintija znaša 9000 ton, ki jih predela pet podjetij, medtem ko na območju B štiri delujoča podjetja predelajo 20.000 ton. Družba Fragkopoulos meni, da v teh okoliščinah obstaja velika nevarnost za gospodarski

25. Z odločbo št. 10037 z dne 27. junija 2001 je direktor za kmetijstvo avtonomne eparhije v prefekturi Korintija zavrnil prošnjo

propad podjetij s sedežem na območju A. Poleg tega naj bi bilo cilj, ki mu sledi zakonodaja, to je prepoved mešanja rozin z območja B z rozinami z območja A na območju A, da se zaščiti kakovost rozin z območja A na splošno in posebej rozin Vostizza, mogoče doseči z manj omejevalnimi ukrepi. Družba Fragkopoulos še pojasnjuje, da si ne prizadeva niti za dovoljenje za mešanje različnih sort korint v njenem obratu niti za spreminjanje njihove kakovosti; želi samo, da se ji dovoli vnos korint s poreklom iz drugih pokrajin ter njihova predelava in izvoz, pri čemer bi še naprej izpolnjevala obveznosti glede označevanja iz člena 2 zakona št. 553/1977. V zvezi s tem zanjo ni bistveno, ali bi rozine s prvega podobmočja A izgubile svojo ZOP, če bi se premeščale v tej regiji, saj družba Fragkopoulos skuša samo povečati svojo proizvodnjo in ne namerava tržiti proizvodov z ZOP. Zaradi vseh teh razlogov družba Fragkopoulos torej meni, da je nacionalna zakonodaja v nasprotju s členi 28 ES, 29 ES in 34(2) ES.

odločanje na podlagi člena 234 ES predložilo ta tri vprašanja:

„1) Ali lahko družba, kot je tožeča stranka, to je družba za predelavo in pakiranje rozin s sedežem v določeni regiji države, v kateri zakon prepoveduje vnos različnih sort rozin za predelavo in pakiranje, ki izhajajo iz drugih regij države, in družbi tako onemogoča izvoz rozin, ki bi bile pridobljene s predelavo prej omenjenih različnih sort rozin, pred sodiščem uveljavlja, da so zadevne zakonske določbe v nasprotju s členom 29 Pogodbe ES?

2) Če je odgovor na prvo vprašanje pritrdilen, ali so določbe, kot so določbe grške zakonodaje, ki zadevajo ta spor in ki, na eni strani, prepovedujejo vnos, skladiščenje in predelavo rozin z namenom, da se nato izvozijo, iz različnih regij države v določeno regijo, v kateri je dovoljena le predelava rozin, pridelanih na njenem območju, in, na drugi strani, pridržujejo možnost priznanja zaščitene označbe porekla le za rozine, predelane in pakirane v regiji, v kateri so bile pridelane, v nasprotju s členom 29 Pogodbe ES, ki prepoveduje uvedbo količinskih omejitev

27. Symvoulio tis Epikrateias je 8. maja 2009 zaradi očitnih težav pri razlagi prava Unije prekinilo odločanje in Sodišču v predhodno

pri izvozu in vseh ukrepov z enakim učinkom?

V – Pravna analiza

- 3) Če je odgovor na drugo vprašanje pritrdilen, ali je varstvo kakovosti proizvoda – ki se ga z nacionalnim zakonom države članice določi geografsko in ki mu ni priznana možnost za dodelitev posebnega razlikovalnega imena, ki bi označevalo njegovo splošno priznano visoko kakovost in enkratnost, povezano z njegovim poreklom z določenega geografskega območja – v smislu člena 30 ES legitimni cilj v splošnem interesu, ki dopušča odstopanje od člena 29 ES, ki prepoveduje uvajanje količinskih omejitev pri izvozu in vseh ukrepov z enakim učinkom?“

A – Uvodne opombe

30. Predložitveno sodišče se je pri oblikovanju vprašanj osredotočilo na člen 29 ES. Vendar pa moram, preden se lotim presoje združljivosti nacionalne zakonodaje s primarnim pravom Unije, preveriti, ali ne obstajajo predpisi sekundarnega prava, ki bi bili lahko koristni v okviru te predložitvene odločbe. Poleg tega se je tožeča stranka sklicevala tudi na obstoj ukrepa, ki je prepovedan na podlagi člena 28 ES. Zato moram torej najprej po vrsti preučiti ti točki, da bi predložitvenemu sodišču zagotovil vse elemente za razlago prava Unije, ki so lahko koristni za odločitev o zadevi, ki mu je predložena, ne glede na to, ali se je v svojih vprašanjih nanje sklicevalo ali ne.⁷

IV – Postopek pred Sodiščem

28. Tožeča stranka v postopku v glavni stvari, grška vlada, nizozemska vlada in Evropska komisija so Sodišču predložile pisna stališča.

29. Tožeča stranka v postopku v glavni stvari, grška vlada in Komisija so na obravnavi 8. julija 2010 podale ustna stališča.

31. Prvič, za korinte velja skupna ureditev trga za predelano sadje in zelenjavo, ki je

⁷ – Sodbe z dne 29. novembra 1978 v zadevi Redmond (83/78, Recueil, str. 2347, točka 26); z dne 8. decembra 1987 v zadevi Gauchard (20/87, Recueil, str. 4879, točka 5); z dne 18. maja 2000 v zadevi Schiavon (C-230/98, Recueil, str. I-3547, točka 37 in navedena sodna praksa); z dne 20. maja 2003 v zadevi Ravil (C-469/00, Recueil, str. I-5053, točka 27) in z dne 16. decembra 2008 v zadevi Gysbrechts in Santurel Inter (C-205/07, ZOdl., str. I-9947, točka 31 in navedena sodna praksa).

od 1. januarja 2008 urejena z Uredbo (ES) št. 1234/2007, imenovano „uredba o enotni SUT“⁸. V času dejanskega stanja v glavni stvari je za korinte veljala skupna ureditev trga, vzpostavljena z Uredbo št. 2201/96 in različnimi izvedbenimi uredbami, ki so se nanašale posebej na rozine.⁹

primer, načelo pomoči za pridelovanje¹⁰ in pogoje odkupa zadevnih proizvodov s strani skladiščnih služb¹¹ ter omogoča določitev najnižje uvozne cene za rozine in izravnalnih dajatev¹². Z izvedbenimi uredbami za skupno ureditev trga v posebnem sektorju rozin so določena natančna pravila za izvajanje pomoči za specializirana območja pridelovanja nekaterih sort grozdja za sušenje (Uredba (ES) št. 1621/1999), pravila skladiščenja (Uredba (ES) št. 1622/99 v različici, ki se uporablja za dejansko stanje v obravnavani zadevi) in minimalne tržne lastnosti za nekatere sorte (Uredba (ES) št. 1666/99).

32. Vendar po mojem mnenju te uredbe ne vsebujejo nobene določbe, na podlagi katere bi bilo mogoče presojeti združljivost nacionalne zakonodaje. S skupno ureditvijo trga namreč kot taki niso določeni niti pogoji pretoka rozin na nacionalnih ozemljih niti pogoji, pod katerimi se lahko organizira njihov izvoz. Skupna ureditev trga določa, na

8 – Uredba Sveta z dne 22. oktobra 2007 o vzpostavitvi skupne ureditve kmetijskih trgov in o posebnih določbah za nekatere kmetijske proizvode (UL L 299, str. 1).

9 – Glej točko 8 teh sklepnih predlogov. Uredba št. 2201/96 je bila med letoma 1996 in 2001 (datum vložitve tožbe v glavni stvari) zaporedoma spremenjena z Uredbo Sveta (ES) št. 2199/97 z dne 30. oktobra 1997 (UL L 303, str. 1), Uredbo Sveta (ES) št. 2701/99 z dne 14. decembra 1999 (UL L 327, str. 5), Uredbo Sveta (ES) št. 2699/2000 z dne 4. decembra 2000 (UL L 311, str. 9) in Uredbo Sveta (ES) št. 1239/2001 z dne 19. junija 2001 (UL L 171, str. 1). Izvedbene uredbe, sprejete v tem obdobju, so bile Uredba Komisije (ES) št. 1621/1999 z dne 22. julija 1999 (UL L 192, str. 21) glede pomoči pri pridelavi grozdja za proizvodnjo nekaterih sort rozin, Uredba Komisije (ES) št. 1622/1999 z dne 23. julija 1999 (UL L 192, str. 33) glede programa za skladiščenje nepredelanih rozin in nepredelanih suhih fig in Uredba Komisije (ES) št. 1666/1999 z dne 28. julija 1999 (UL L 197, str. 32–35) glede minimalnih tržnih lastnosti za nekatere sorte rozin.

33. Skupna ureditev trga in njene izvedbene uredbe so torej predvsem tehnične narave, katere povezava z dejanskim stanjem v zadevi v glavni stvari ni očitna na prvi pogled. Samo v členu 21(2) Uredbe št. 2201/96 je izrecno navedena splošna prepoved kakršne

10 – Glej člen 7 Uredbe št. 2201/96.

11 – Prav tam, člen 9.

12 – Prav tam, člen 13(2), (4) in (6).

koli količinske omejitve ali ukrepa z enakim učinkom, toda samo kar zadeva uvoz iz tretjih držav.

zakonodajo preučijo glede na navedene določbe, saj je Sodišče menilo, da od izteka prehodnega obdobja in ob upoštevanju besedila člena 32(2) ES v uredbah o skupni ureditvi tega ni več treba ponavljati prepovedi, določenih s Pogodbo.¹⁸ Vendar se bom očitno moral vrniti na to točko, saj mora Sodišče zaradi obstoja skupne ureditve trga v danem sektorju sprejeti preizkus, ki se nekoliko razlikuje od preizkusa, ki ga običajno uporabi za ugotovitev obstoja nacionalnega ukrepa, prepovedanega na podlagi člena 29 ES.¹⁹

34. Vendar pa je ustaljena sodna praksa, da se člena 28 ES in 29 ES o odpravi količinskih omejitev in vseh ukrepov z enakim učinkom pri uvozu in izvozu na splošno štejeta za sestavni del skupnih ureditev trga,¹³ kar pojasni dejstvo, da v Uredbi št. 2201/96 v zvezi s tem ni nič navedeno. Zato sta kakršna koli nacionalna določba ali ukrep, ki bi lahko spremenila uvozne ali izvozne tokove¹⁴ ali, z drugimi besedami, ovirala trgovino v Uniji,¹⁵ nezdržljiva z načeli, določenimi s skupno ureditvijo trga, ki tradicionalno temelji na svobodi trgovinskih transakcij¹⁶ in na načelu odprtega trga, do katerega ima prost dostop vsak proizvajalec¹⁷. Tudi če obstaja skupna ureditev trga in ta v svojem besedilu ne vključuje ustreznih določb Pogodbe ES, to državam članic ne more oprostiti obveznosti, da svojo

35. Drugič, ker je odslej jasno, da lahko nadzor ne glede na obstoj skupne ureditve trga zajema presojo združljivosti zakona št. 553/1977 z določbami primarnega prava Unije, se lahko postavlja vprašanje, ali je naš nadzor mogoče opreti na morebitno kršitev člena 28 ES v tej zadevi.

36. Družba Fragkopoulos namreč trdi, da člen 1 zakona št. 553/1977 pomeni tudi

13 – Sodbi z dne 3. februarja 1983 v zadevi van Luipen (29/82, Recueil, str. 151, točka 8) in z dne 17. oktobra 1995 v zadevi Fishermen's Organisations in drugi (C-44/94, Recueil, str. I-3115, točka 52).

14 – Zgoraj navedena sodba Redmond (točka 58).

15 – Zgoraj navedena sodba Luipen (točka 8).

16 – Sodba z dne 26. februarja 1980 v zadevi Vriend (94/79, Recueil, str. 327, točka 8) in zgoraj navedena sodba van Luipen (točka 8).

17 – Zgoraj navedena sodba Redmond (točka 57).

18 – Sodba z dne 8. novembra 1979 v zadevi Denkavit Futtermittel (251/78, Recueil, str. 3369, točka 3). Zdi se mi, da je to rešitev, čeprav v tem primeru velja za člen 30 Pogodbe EGS (postal člen 30 Pogodbe ES, ki je po spremembi postal člen 28 ES), mogoče v celoti uporabiti za prepoved količinskih omejitev in ukrepov, ki imajo enak učinek kot količinske omejitve pri izvozu. Sodišče je tudi menilo, da je ne glede na izpustitev izrecne navedbe določb Pogodbe, ki izhaja iz metodološkega razloga Komisije, člena 30 in 34 Pogodbe ESG treba šteti za del skupne ureditve trga, ki se obravnava v zadevi, predloženi Sodišču (glej zgoraj navedeno sodbo Redmond, točki 54 in 55).

19 – Glej točko 49 in naslednje teh sklepnih predlogov.

količinsko omejitev pri uvozu, ker določa absolutno prepoved „uvoza“ korint z območja B ali prvega podobmočja A v drugo podobmočje A. Res je, da ta prepoved uvoza nima čezmejne razsežnosti, ker zadeva samo meje med regijami iste države, vendar pa naj Sodišče po navedbah tožeče stranke ne bi razlikovalo med mejami med državami in mejami znotraj države. Družba Fragkopoulos se v podporo svojim trditvam sklicuje na sodbi Simitzi²⁰ in Carbonati Apuani²¹.

Sodišče v njej kot dajatev z enakim učinkom kot carina opredelilo dajatev, ki se je v tem primeru pobirala, ko je izkopani marmor zapustil ozemlje občine, ne da bi bil kadar koli govor o obstoju ukrepa z enakim učinkom kot količinska omejitev pri uvozu.

37. Sodišče je v teh dveh sodbah moralo presoditi – očitna razlika z našo zadevo – obstoj dajatev z enakim učinkom kot carine, in v tem posebnem okviru je ugotovilo, da lahko tudi pobiranje dajatev ob prestopu notranje meje v državi članici pomeni take dajatve. Zgoraj navedena sodba Simitzi se je nanašala na dajatev pri uvozu in izvozu, ki se je pobirala, ko je blago, uvoženo iz druge države članice ali izvoženo vanjo, prestopilo mejo Dodekanezov; Sodišče torej ni uporabilo člena 28 ES, toda tožeča stranka v postopku v glavni stvari, ki ima grško državljanstvo, je nedvomno uvažala blago iz drugih držav članic. Kar zadeva zgoraj navedeno sodbo Carbonati Apuani, je

38. Težko razumem, kako bi Sodišče lahko menilo, da člen 1 nacionalne zakonodaje spada na področje uporabe člena 28 ES. Vprašanje pretoka korint, pridelanih v Grčiji na različnih območjih grškega ozemlja, kot so razmejena z zakonom št. 553/1977, nikakor ne spada pod uvoz, kot je ta pojem opredeljen v smislu prava Unije. Predložitveno sodišče je poleg tega v svojem predlogu za sprejetje predhodne odločbe pojasnilo, da čeprav je grški zakonodajalec v zakonu št. 553/1977 uporabil izraz „uvoz“, se ga ne sme razumeti dobesedno, ampak v smislu „vnosa“²², kar je po mojem mnenju primernejše za opis pretoka blaga med različnimi regijami iste države članice. Poleg tega, kot je priznala grška vlada na obravnavi, niti zakon št. 553/1977 niti –

20 – Sodba z dne 14. septembra 1995 (C-485/93 in C-486/93, Recueil, str. I-2655).

21 – Sodba z dne 9. septembra 2004 (C-72/03, Z.Odl., str. I-8027). Tožeča stranka v postopku v glavni stvari se natančneje sklicuje na točko 23 te sodbe.

22 – Glej točko 6 predloga za sprejetje predhodne odločbe.

kot se zdi – druge nacionalne določbe, ki urejajo sektor korint, ne vplivajo na uvoz rozin s poreklom iz drugih držav članic na grško ozemlje. Vsekakor to ni namen nacionalne zakonodaje, predložene v presojo. Zato je predložitveno sodišče svoj predlog upravičeno osredotočilo na člen 29 ES.²³

teh rozin ni mogoče premeščati med regijami zadevne države članice, je logično, da jih tudi ni mogoče izvoziti. V tem primeru se samoumevno ponuja primerjava z zgoraj navedeno sodbo Jersey Produce Marketing Organisation. Člen 1(2) in (4) zakona št. 553/1997 poleg tega vsebuje izrecni prepovedi izvoza korint, če ne ustrezajo pogojem, ki so v tem zakonu določeni za njihovo lokalno predelavo, skladiščenje in pakiranje.

B – Prvo in drugo vprašanje

39. Prvo vprašanje je mogoče rešiti brez večjih težav, zlasti ker nobena od zainteresiranih strank, ki so predložile pisna stališča, ni izpodbijala dejstva, da se ima Fragkopoulos pravico sklicevati na člen 29 ES.

40. Po eni strani je že dolgo priznано, da se člen 29 ES uporablja neposredno in da kot tak posameznikom daje pravice, ki jih morajo nacionalna sodišča varovati.²⁴ Po drugi strani je vpliv obsega trgovine na izvoz, čeprav morebiten, posledica prvotne prepovedi premeščanja korint med različnimi območji. Če

41. Torej predlagam, naj se na prvo postavljeno vprašanje odgovori pritrdilno, tako da lahko podjetje, kot je tožeča stranka, in sicer podjetje za predelavo in pakiranje rozin s sedežem v določeni regiji države članice, v kateri nacionalni zakon prepoveduje vnos različnih sort rozin za predelavo in pakiranje, ki izhajajo iz drugih regij te države članice, in družbi tako onemogoča izvoz rozin, ki bi bile pridobljene s predelavo prej omenjenih različnih sort rozin, pred sodiščem uveljavlja, da so te zakonske določbe v nasprotju s členom 29 ES.

23 – V zvezi s tem je Sodišče že razsodilo, da nacionalnega ukrepa, ki ureja pretok nekaterih proizvodov med območji ozemlja iste države članice, čeprav lahko vpliva na izvozne tokove, ni mogoče šteti za kakršno koli omejitev uvoza (glej sodbo z dne 8. novembra 2005 v zadevi Jersey Produce Marketing Organisation, C-293/02, ZOdl., str. I-9543, točka 72).

24 – Zgoraj navedena sodba Redmond (točki 66 in 67) in sodba z dne 9. junija 1992 v zadevi Delhaize in Le Lion (C-47/90, Recueil, str. I-3669, točka 28).

42. Treba je še ugotoviti, ali je nacionalni ukrep dejansko količinska omejitev ali ukrep z enakim učinkom kot količinska omejitev pri izvozu, ki sta prepovedana s členom 29 ES.

Ker grška zakonodaja ne uvaja neposrednih količinskih omejitev pri izvozu, temveč jih na prvi pogled le usmerja, kot taka ni količinska omejitev. Zato je treba ugotoviti, ali je nacionalna zakonodaja ukrep z enakim učinkom kot količinska omejitev pri izvozu. Da bi to ugotovili, je treba določiti pogoje, ki morajo biti izpolnjeni za obstoj takega ukrepa z enakim učinkom.

43. V zvezi s tem je sodna praksa Sodišča zelo spremenljiva.²⁵

44. Sodišče je najprej „preizkus“ člena 29 ES uskladilo s preizkusom člena 28 ES, povedano drugače, sodna praksa Dassonville²⁶ se je brez razlikovanja uporabljala za ukrepe z enakim učinkom kot količinska omejitev pri uvozu in ukrepe z enakim učinkom kot količinska omejitev pri izvozu.

25 – Za natančno analizo razvoja te sodne prakse se sklicujem na zelo poučne sklepne predloge, ki jih je generalna pravobranilka Trstenjakova predstavila v zadevi, v kateri je bila izrečena zgoraj navedena sodba Gysbrechts in Santurel Inter, natančneje na točko 28 in naslednje navedenih sklepnih predlogov.

26 – V skladu s katero so ukrep z enakim učinkom kot količinska omejitev „vsil trgovinski predpisi držav članic, ki lahko neposredno ali posredno, dejansko ali potencialno ovirajo trgovino znotraj Skupnosti“ (sodba z dne 11. julija 1974 v zadevi Dassonville (8/74, Recueil, str. 837, točka 5)).

45. Ker se je Sodišče verjetno balo, da je s tem odprlo Pandorino skrinjico, je v sodbi Groenveld razlikovalo med ukrepi iz člena 28 ES in ukrepi iz člena 29 ES, tako da je področje uporabe člena 29 ES omejilo le na „ukrepe, katerih cilj oziroma posledica je prav omejevanje izvoznih tokov in s tem ustvarjanje razlik v obravnavanju notranje trgovine v državi članici in njenih izvoznih trgovinskih tokov, tako da se nacionalni proizvodnji ali na notranjemu trgu zadevne države zagotovijo posebne ugodnosti v škodo trgovine ali proizvodnje iz drugih držav članic.“²⁷ Preizkus „Groenveld“ torej za opredelitev ukrepa kot ukrepa z enakim učinkom kot količinska omejitev pri izvozu zahteva, da so izpolnjeni trije posebno omejevalni pogoji, in predvsem pomeni, da se člen 29 ES uporablja le, če obstaja diskriminatoren ukrep.

46. Sodišče je nato vsaj načeloma potrdilo preizkus „Groenveld“. Sodišče je celo nedavno, ko ga je generalna pravobranilka pozvala, naj ta preizkus spremeni v zgoraj navedeni sodbi Gysbrechts in Santurel Inter, povzelo načelno ugotovitev, ki izhaja iz zgoraj navedene sodbe Groenveld.²⁸ Vseeno v sodni praksi ni vedno enako strogo preverilo, ali so

27 – Sodba z dne 8. novembra 1979 v zadevi Groenveld (15/79, Recueil, str. 3409, točka 7).

28 – Glej zgoraj navedeno sodbo Gysbrechts in Santurel Inter (točka 40).

trije pogoji iz preizkusa „Groenveld“ dejansko izpolnjeni. Svojo trditev bom podprl s tremi primeri.

47. Najprej, zdi se, da je Sodišče v nekaterih sodbah²⁹ opustilo zadnji del tretjega pogoja, in sicer da mora biti nacionalni proizvodnji z zadevnim ukrepom zagotovljena posebna ugodnost v škodo proizvodnje ali trgovine iz drugih držav članic.

48. Nato, potem ko je Sodišče v zgoraj navedeni sodbi Gysbrechts in Santurel Inter opozorilo na zgoraj navedeno sodbo Groenveld, vseeno ni preverilo, ali so trije pogoji iz preizkusa „Groenveld“ v obravnavani zadevi izpolnjeni. Generalna pravobranilka je Sodišče sicer opozorila, da mu stroga uporaba pogojev iz navedenega preizkusa ne omogoča sklepanja, da obstaja ukrep z enakim učinkom kot količinska omejitev pri izvozu.³⁰ Ob

upoštevanju teh okoliščin Sodišče priznava, da čeprav se zadevna prepoved uporablja brez razlikovanja, so njene „posledice [...] pomembnejše za čezmejno prodajo“,³¹ in da je treba zato sklepati, da ima zadevni ukrep „večje posledice za proizvode, ki zapuščajo trg države članice izvoznice, kot za prodajo proizvodov na nacionalnem trgu navedene države članice“.³² Sodišče že samo iz te preučitve sklepa, da obstaja ukrep z enakim učinkom kot količinska omejitev pri izvozu.

49. Nazadnje, kadar se v zadevi obravnava skupna ureditev trga, Sodišče prožneje dojema pogoje, ki morajo biti izpolnjeni za obstoj ukrepa z enakim učinkom kot količinska omejitev pri izvozu. V takem primeru se ne zahteva več nediskriminatornost ukrepa. Sodišče je v zgoraj navedeni sodbi Vriend, izrečeni po sodbi Groenveld, tako odločilo, da ob upoštevanju dejstva, da sta člena 30 ES in 34 ES sestavni del skupne ureditve trga, „kar zadeva notranjo trgovino Skupnosti, [navedena skupna ureditev] za zadevne proizvode temelji na svobodi trgovinskih poslov in nasprotuje vsem nacionalnim predpisom, ki lahko neposredno ali posredno, dejansko

29 – Ne da bi poskušal biti izčrpen, glej sodbi z dne 10. marca 1983 v zadevi Syndicat national des fabricants raffineurs d'huile de graissage in drugi (172/82, Recueil, str. 555, točka 12) in z dne 7. februarja 1984 v zadevi Jongeneel Kaas in drugi (237/82, Recueil, str. 483, točka 22); zgoraj navedeno sodbo Delhaize in Le Lion (točka 12); sodbe z dne 16. maja 2000 v zadevi Belgija proti Španiji (C-388/95, Recueil, str. I-3123, točka 41); z dne 23. maja 2000 v zadevi Sydhavnens Sten & Grus (C-209/98, Recueil, str. I-3743, točka 24) in z dne 20. maja 2003 v zadevi Consorzio del Prosciutto di Parma in Salumificio S. Rita (C-108/01, Recueil, str. I-5121, točka 54) ter zgoraj navedeno sodbo Ravil (točka 40). V zgoraj navedeni sodbi Belgija proti Španiji se zdi, da je bil iz preizkusa izključen celoten tretji pogoj.

30 – Glej točke od 34 do 40 sklepnih predlogov, predstavljenih k zgoraj navedeni sodbi Gysbrechts in Santurel Inter.

31 – Zgoraj navedena sodba Gysbrechts in Santurel Inter (točka 42).

32 – Prav tam (točka 43).

ali potencialno ovirajo trgovino znotraj Skupnosti.³³ Iz tega torej sledi, da Sodišče v primeru skupne ureditve trga preizkus na podlagi člena 29 ES usklajuje s preizkusom na podlagi člena 28 ES, kot je počelo prej in kot je storilo v obravnavanem primeru po zgoraj navedeni sodbi Groenveld.³⁴

kadar Skupnost v določenem sektorju uzakoni vzpostavitev skupne ureditve trga, vzdržati vsakršnih ukrepov, ki bi lahko ogrozili to skupno ureditev ali bi ustvarjali izjeme od nje.³⁸

50. Čeprav je Sodišče torej potrdilo, da so „v skladu s členoma [28 ES in 29 ES] količinske omejitve pri uvozu ali izvozu in vsi ukrepi z enakim učinkom med državami članicami prepovedani“,³⁵ in dodalo, da v skladu z ustaljeno sodno prakso „te prepovedi veljajo za vse trgovinske predpise držav članic, ki lahko neposredno ali posredno, dejansko ali potencialno ovirajo trgovino znotraj Skupnosti“,³⁶ to velja le v primeru, ko gre v zadevi, o kateri odloča Sodišče, za skupno ureditev trga. Sodišče se tako izrecno sklicuje na sodno prakso Dassonville.³⁷ Sodišče to različno obravnavanje utemeljuje s sklepanjem, da ker sta člena 28 ES in 29 ES sestavni del skupnih ureditev trga, se morajo države članice,

51. V tej zadevi ni dvoma, da za grško zakonodajo ne bi veljala prepoved iz člena 29 ES, če bi se uporabil preizkus „Groenveld“. Težko je trditi, da je posledica grške zakonodaje uvedba različnega obravnavanja notranje trgovine v Helenski republiki in izvoznih trgovinskih tokov navedene države, saj prepoved notranjega pretoka – pred prepovedjo izvoza – velja za vse korinte, ne glede na to, ali so namenjene izvozu ali notranjemu trgu. Nič lažje ni dokazati ugodnosti, tako podeljene grški proizvodnji ali notranjemu trgu v škodo proizvodnji ali trgovini druge države članice, ker zainteresirane stranke, ki so predložile pisna stališča, o tem niso predložile podatkov.

33 – Zgoraj navedena sodba Vriend (točka 8).

34 – Za obdobje pred sodbo Groenveld glej zgoraj navedeno sodbo Redmond (točka 58), za poznejšo sodno prakso pa poleg zgoraj navedene sodbe Vriend tudi zgoraj navedeno sodbo van Luijpen (točka 8).

35 – Ta ugotovitev je nekoliko presenetljiva, ker je že bilo dokazano, da stalnost ni glavna značilnost sodne prakse Sodišča na tem področju.

36 – Sodba z dne 15. aprila 1997 v zadevi Deutsches Milchkontor (C-272/95, Recueil, str. I-1905, točki 23 in 24).

37 – Prav tam.

52. Ker je Sodišče razvilo posebno, manj zahtevno sodno prakso o ukrepih z enakim učinkom kot količinska omejitev pri izvozu v sektorju, za katerega velja skupna ureditev

38 – Zgoraj navedena sodba Fishermen's Organisations in drugi (točka 52 in navedena sodna praksa).

trga, bo torej mogoče razglasiti, da je grška zakonodaja v nasprotju s členom 29 ES.³⁹

53. S tem ko nacionalna zakonodaja družbi Fragkopoulos prepoveduje nabavo korint z območja B ali prvega podobmočja A, ima očiten učinek na obseg izvoza tožeče stranke v postopku v glavni stvari. Usmerjanje izvoza je tudi dodatna obveznost, ki velja za izvoznike. V teh okoliščinah se mi torej zdi, da je zadevna grška zakonodaja dejansko trgovinski predpis, ki v smislu zgoraj navedene sodbe Vriend lahko neposredno ali vsaj potencialno vpliva na trgovino znotraj Skupnosti.

54. Zakon št. 553/1977 je zato treba šteti za ukrep z enakim učinkom kot količinska omejitev pri izvozu, ki je načeloma prepovedan s členom 29 ES.

55. Predložitveno sodišče Sodišče sprašuje še, ali je grška zakonodaja, ki pridržuje možnost priznanja ZOP le za rozine, predelane in pakirane v regiji, v kateri so bile pridelane, v nasprotju s členom 29 ES. Vseeno je treba opozoriti, da neposredni predmet zakona št. 553/1977 ni urejati pogoje uporabe ZOP

39 – Ne morem se torej izogniti misli, da bi bila rešitev drugačna, če za korinte ne bi veljala skupna ureditev trga, in vprašanju o upoštevnosti te različne obravnave, tega strožjega doje-manja ukrepov z enakim učinkom kot količinska omejitev pri izvozu v drugih primerih, čeprav to razmišljanje seveda presega strogi okvir te zadeve.

Vostizza. Samo iz razlage *a contrario* člena 2(1)(a) navedenega zakona in ker je bila navedena ZOP registrirana na ravni Unije leta 1998, je mogoče sklepati, da bi korinte, običajno pridelane na prvem podobmočju A, izgubile ZOP, če bi zakonito vstopile na ozemlje območja B ali nezakonito vstopile na ozemlje drugega podobmočja A.

56. Odgovor na to vprašanje je lažji, ker iz ustaljene sodne prakse izhaja, da so posebne omejitve, ki veljajo za proizvode z ZOP, registrirane na ravni Skupnost, na podlagi specifikacije, dejansko ukrepi z enakim učinkom kot količinske omejitve pri izvozu.⁴⁰

57. Torej predlagam, naj se na drugo vprašanje odgovori, da so določbe nacionalnega zakona, kot je zakon št. 553/1977, ki prepovedujejo vnos, skladiščenje in predelavo rozin z namenom, da se nato izvozijo, iz različnih regij države v določeno regijo, v kateri je dovoljena le predelava rozin, pridelanih na njenem območju, in določbe, ki pridržujejo možnost

40 – Zgoraj navedeni sodbi Ravil (točke od 84 do 88) ter Consorzio del Prosciutto di Parma in Salumificio S. Rita (točke od 51 do 59).

registracije ZOP na ravni Unije le za rozine, predelane in pakirane v regiji, v kateri so bile pridelane, ukrepi z enakim učinkom kot količinske omejitve, prepovedani s členom 29 ES.

uvoz,⁴¹ skladiščenje in pakiranje korint z območja B ter njihov izvoz v tujino z območja A, ne pa na prepoved, ki velja za rozine, pridelane na območju A. Čeprav to vprašanje ni postavljeno, menim, da je treba predstaviti nekaj ugotovitev o tem.

C – Tretje vprašanje

58. Če bi Sodišče nacionalno zakonodajo opredelilo kot ukrep z enakim učinkom kot količinska omejitev pri izvozu, prepovedan s členom 29 ES, predložitevno sodišče Sodišče sprašuje, ali je taka zakonodaja vseeno utemeljena. Natančneje, predložitevno sodišče sprašuje, ali je varstvo visoke kakovosti proizvoda, ki pa ni priznana z ZOP, registrirano na ravni Unije, lahko zakonit cilj v splošnem interesu v smislu člena 30 ES.

60. Nacionalno sodišče v predložitveni odločbi meni, da je bil člen 1(4) zakona št. 553/1977, ki prepoveduje vsakršno premeščanje korint med podobmočji A, uveden zaradi varstva kakovosti in slovesa proizvoda, za katerega je bila na ravni Unije registrirana ZOP (v tej zadevi korinte Vostizza). V skladu s členom 30 ES člen 29 ES ne izključuje prepovedi ali omejitev pri izvozu, ki so utemeljene z varstvom industrijske in poslovne lastnine.

1. Prepoved uvoza, skladiščenja, pakiranja in nato izvoza med podobmočji A

59. Tretje vprašanje, ki ga je postavilo predložitevno sodišče, se nanaša le na morebitno utemeljitev člena 1(2) zakona št. 553/1977, torej nacionalne določbe, ki prepoveduje

61. Sodišče je večkrat menilo, da „označbe porekla spadajo med pravice intelektualne in poslovne lastnine“.⁴² Še več, „[v]eljavni predpisi varujejo imetnike teh pravic pred

41 – Treba je opozoriti, da se mora v tem sklepanju „uvoz“ razumeti kot „vnos“: glej točko 38 teh sklepnihih predlogov.

42 – Zgoraj navedene sodbe Belgija proti Španiji (točka 54), Consorzio del Prosciutto di Parma in Salumificio S. Rita (točka 64) in Ravil (točka 49).

neupravičeno uporabo navedenih označb s strani tretjih oseb, ki se želijo okoristiti s slovesom, ki so ga navedene označbe pridobile. Njihov namen je zagotoviti, da proizvod, ki je z njimi označen, dejansko izvira z določenega geografskega območja in ima nekatere posebne značilnosti. Take označbe imajo lahko pri potrošnikih dober sloves, zato za proizvajalce, ki izpolnjujejo pogoje za njihovo uporabo, pomenijo bistveno sredstvo za pridobivanje kupcev. Sloves označbe porekla je odvisen od predstave, ki jo imajo o njej potrošniki. Ta je v bistvu odvisna od posebnih značilnosti in splošneje od kakovosti proizvoda. Od kakovosti je nazadnje odvisen sloves proizvoda. Za potrošnika je povezava med slovesom proizvajalcev in kakovostjo proizvodov poleg tega odvisna tudi od njegovega prepričanja, da so proizvodi, ki se prodajajo z označbo porekla, pristni.⁴³ Člen 1(4) zakona št. 553/1977 je torej lahko, kot je predložitevno sodišče upravičeno menilo, utemeljen na podlagi varstva industrijske in poslovne lastnine iz člena 30 ES.

62. Vendar ni dovolj reči, da je ukrep utemeljen na podlagi enega od ciljev iz člena 30 ES,

saj je utemeljitev odvisna tudi od nujnosti in sorazmernosti zadevne določbe. Čeprav je posledica neobstoja ZOP na območju, kjer ima družba Fragkopoulos sedež, da je treba ločeno analizirati odstavka 2 in 4 člena 1 zakona št. 553/1977, kar zadeva opredelitev zastavljenega cilja ali nujne zahteve na podlagi splošnega interesa, bo njuno sorazmernost mogoče preučiti skupaj. Torej se bom k temu vprašanju vrnil pozneje.⁴⁴

2. Prepoved uvoza, skladiščenja, pakiranja in nato izvoza med območjem A in območjem B

63. Sodišče je v zgoraj navedeni sodbi Gysbrechts in Santurel Inter priznalo, da se „[n]acionalni ukrep, ki je v nasprotju s členom 29 ES, [...] lahko upraviči z enim od razlogov, naštetih v členu 30 ES, ali z nujnimi zahtevami na podlagi splošnega interesa, samo če je sorazmeren z zakonitim ciljem, ki ga želi doseči“.⁴⁵ Vprašanje je torej, ali se je v primeru, ko na ravni Unije ni bila registrirana nobena ZOP

43 – Zgoraj navedeni sodbi Consorzio del Prosciutto di Parma in Salumificio S. Rita (točka 64) ter Ravil (točka 49).

44 – Glej točko 70 in naslednje teh sklepnih predlogov.

45 – Zgoraj navedena sodba Gysbrechts in Santurel Inter (točka 45).

za korinte, pridelane v drugem podobmočju A, in sicer za razine kategorije Gulf, mogoče sklicevati na enega od utemeljitvenih razlogov iz člena 30 ES ali na nujno zahtevo na podlagi splošnega interesa.

podobmočja A.⁴⁶ Trditev grške vlade, da je zastavljeni cilj ohranjanja kakovosti in povečevanje vrednosti proizvodov, je oslABLJENA, ker zakon št. 553/1977 ne vsebuje nobene določbe, ki bi bila neposredno povezana s kakovostjo rozin Gulf. Prav tako ne določa ukrepov, ki bi jih bilo bolj ali manj mogoče šteti za specifikacijo.

64. Cilj, ki mu sledi člen 1(2) zakona št. 553/1977, je preprečiti mešanje korint z območja A in korint z območja B. Korinte, pridelane na območju A, ki slovijo po večji kakovosti kot korinte, pridelane na območju B. Torej so tudi dražje. Večja kakovost rozin Vostizza se ne izpodbija, ker imajo registrirano ZOP na ravni Unije. Nasprotno pa se o večji kakovosti rozin kategorije Gulf sklepa le iz obrazložitve zakona št. 553/1977 ter izjav predložitvenega sodišča in grške vlade o posebnem slovesu, ki ga uživajo razine Gulf, ki pa nimajo ZOP. Večja kakovost rozin Gulf v primerjavi s korintami, pridelanimi na območju B, temelji predvsem na subjektivnih dejavnikih, kot sta poseben sloves in spoštovanje, ki ju uživajo med potrošniki tega proizvoda v Grčiji, te dejavnike pa mora presojeti predložitveno sodišče.

66. Zgolj prizadevanje za ohranjanje kakovosti proizvoda, ki ima poseben sloves v državi članici, ne da bi imel ZOP, ni dovolj, da bi šlo za nujno zahtevo. Sodišče je tako odločilo že v sodbi Alfa Vita Vassilopoulos in Carrefour-Marinopoulos.⁴⁷ Če bi odločilo drugače, bi nastalo – po mojem mnenju preveliko – tveganje, da bi države članice lahko utemeljile sporne ukrepe, škodljive za prosti pretok blaga, na podlagi ohranjanja kakovosti

65. Vseeno se mi zdi presenetljivo, da Hellenška republika ni uvedla ZOP na ravni Unije za razine Gulf, če so njihova kakovost in značilnosti tako pomembne za potrošnike, da je treba absolutno prepovedati premešanje vseh sort rozin na ozemlje drugega

46 – Ta neobstoja ZOP na nacionalni ravni in ravni Unije je toliko bolj presenetljiv, ker je bila taka označba registrirana za vrsto rozin, pridelanih na območju B (glej točko 10 teh sklepnih predlogov).

47 – Sodba z dne 14. septembra 2006 (združeni zadevi C-158/04 in C-159/04, ZOdl., str. I-8135), v kateri je Sodišče menilo, da „[k]ar zadeva utemeljitev cilja glede kakovosti [...], je treba ugotoviti, da nacionalni ukrep, ki ovira prosti pretok blaga, ne more biti utemeljen zgolj zato, ker želi promovirati kakovostna prehrabena živila. Dejansko se, da bi upravičil oviranje prostega pretoka blaga, lahko tak cilj upošteva zgolj skupaj z drugimi zahtevami, ki so priznane kot nujne, kot sta varovanje potrošnika ali zdravja“ (točka 23).

in slovesa, ki ga sodišče Unije ne bi moglo nadzirati ali preverjati. V obravnavani zadevi bi – kot je tožeča stranka v postopku v glavni stvari poudarila v pisnih stališčih – bilo treba priznati, da je ohranjanje kakovosti rozin Gulf nujna zahteva, ne da bi te rozine imele ZOP, pomenilo priznati pravico Helenske republike, da uvede nepremostljive notranje meje za zagotovitev domnevne čistosti nekaterih proizvodov. Ta rešitev bi torej morala veljati tudi za druge države članice. Vendar je taka razdelitev nacionalnih ozemelj glede na proizvodnjo v lokalnem interesu v popolnem nasprotju z duhom določb Pogodbe na področju prostega pretoka blaga, zlasti ker pravo Unije ponuja potrebne instrumente za priznanje in nadzorovano povečanje vrednosti proizvodov, ki jih je mogoče zaščititi zaradi njihove posebne kakovosti, regionalnih značilnosti in znanja, potrebnega za njihovo proizvodnjo.

67. V zameno za registracijo ZOP se morajo proizvajalci namreč zavezati, da bodo upoštevali določene obveznosti, ki so navedene predvsem v specifikaciji. V primeru grške zakonodaje se mi zdi položaj bolj asimetričen: večja kakovost rozin Gulf je odrejena, ne da bi bili predloženi posebni dokazi. V skladu z zakonom št. 553/1977 je to večjo kakovost mogoče zagotoviti le s prepovedjo vsakršnega prevoza, skladiščenja in pakiranja na drugem

območju. Vendar v zakonodaji ni določena nobena druga obveznost za proizvajalce, da bi se ohranjala kakovost. Premeščanje njihovih proizvodov je ovirano, ne da bi ti proizvodi imeli ugodnost ZOP.

68. Grška vlada v bistvu zagovarja razširitev sodne prakse Sodišča o utemeljitvi ukrepa z enakim učinkom kot količinska omejitev pri izvozu, če obstaja ZOP, registrirana na ravni Unije, na vse ustrezne pravice, ki se nanašajo na nacionalno kakovost in sloves, za katera nacionalni zakon priznava, da ju je treba varovati. Navedeni cilj je varstvo kakovosti, pristnosti in slovesa proizvodov. Vseeno sem prepričan, da zaradi neobstoja registrirane ZOP za korinte sorte Gulf in zgoraj navedenih razlogov ta razširitev ni želena in da ta cilj ne more biti nujna zahteva, s katero je mogoče utemeljiti nacionalni ukrep, ki je v nasprotju s členom 29 ES.

69. Treba je še ugotoviti, ali se je v tej zadevi mogoče učinkovito sklicevati na drugo nujno zahtevo, kot je varstvo potrošnikov,⁴⁸ kot Sodišče priznava v zgoraj navedeni sodbi Alfa

⁴⁸ – Sodišče namreč priznava, da je varstvo potrošnikov lahko zakoniti cilj v splošnem interesu, s katerim se lahko upraviči omejitev prostega pretoka blaga: glej zgoraj navedeno sodbo Gysbrechts in Santurel Inter (točka 47 in navedena sodna praksa).

Vita Vassilopoulos in Carrefour-Marinopoulos.⁴⁹ Grška vlada ni navedla nobenega dejstva o goljufivi praksi, ki bi posebno prizadela trg korint in na podlagi katere bi bilo mogoče utemeljiti posebno varstvo potrošnikov rozin. Zaradi neobstoja zadostnih dokazov mora predložitveno sodišče podrobno preveriti, ali se nacionalna zakonodaja dejansko nanaša na varstvo potrošnikov.

člena 1(2) zakona št. 553/1977 in da se nobeno od vprašanj za predhodno odločanje, ki jih je postavilo, ne nanaša neposredno na to. Vendar odgovor na tretje postavljeno vprašanje nujno zahteva razmislek o preizkusu sorazmernosti. Ta občutek je poleg tega okrepljen s tem, da so vse zainteresirane stranke, ki so sodelovale v pisnem postopku pred Sodiščem, razen grške vlade o tem predložile stališča.

70. Vendar celo v primeru, ko bi varstvo potrošnikov bilo ta nujna zahteva, na podlagi katere bi bilo mogoče utemeljiti člen 1(2) zakona št. 553/1977, je treba preveriti še, ali je ta ukrep sorazmeren z zastavljenim ciljem.

72. Ob upoštevanju preizkusa, ki ga je opravilo predložitveno sodišče, kot izhaja iz predloga za sprejetje predhodne odločbe, se je treba po mojem mnenju vprašati, ali je bil opravljeni preizkus sorazmernosti dovolj temeljit.

3. Sorazmernost prepovedi uvoza, skladiščenja, pakiranja in nato izvoza med podobmočji A ter prepovedi uvoza, skladiščenja, pakiranja in nato izvoza med območjem A in območjem B

73. Torej bom opozoril, da je treba v skladu z ustaljeno sodno prakso, „da bi bila nacionalna ureditev skladna z načelom sorazmernosti, [...] preizkusiti ne samo to, ali so uporabljena sredstva primerna za dosego cilja, ki ga želi doseči, temveč tudi to, ali se z njimi ne preseže tistega, kar je za doseganje teh ciljev nujno potrebno“.⁵⁰ Povedano drugače, treba je preveriti, ali ne bi bilo mogoče določiti dovolj učinkovite ukrepe⁵¹ za varstvo potrošnikov

71. Najprej moram opozoriti, da je predložitveno sodišče že samo presodilo sorazmernost

50 – Zgoraj navedeni sodbi Alfa Vita Vassilopoulos in Carrefour-Marinopoulos (točka 22 in navedena sodna praksa) ter Gysbrechts in Santurel Inter (točka 51).

51 – Ki ne bi bili tako učinkoviti: glej točko 78 teh sklepnih predlogov.

49 – Glej točko 66 teh sklepnih predlogov.

(kar zadeva člen 1(2) zakona št. 553/1977) ali varstvo pravil industrijske in poslovne lastnine (kar zadeva člen 1(4) navedenega zakona), ki pa bi manj omejevali trgovino v Skupnosti.

Fragkopoulos sedež, manj kakovostne kot rozine, ki so pridelane na prvem podobmočju A, in imajo ZOP Vostizza, ne vem, s katerim veljavnim razlogom bi bilo še mogoče utemeljiti, da se proizvajalcem z drugega podobmočja A prepove predelava rozin, pridelanih na prvem podobmočju A (ki bo morda izgubila ZOP), če zanje veljajo pogoji o označevanju, podobni pogojem, naloženim proizvajalcem na območju B, ki rozine mešajo. V teh okoliščinah bi bilo treba preučiti doslednost in sistematičnost nacionalne zakonodaje glede na domnevno zastavljeni cilj.⁵²

74. Preden bom obravnaval tehnični vidik vprašanja, bi rad začel z logičnim. Ker se na območju B pridelujejo rozine, katerih kakovost je očitno priznana manjša od kakovosti rozin, pridelanih na območju A, so proizvajalcem s sedežem na prvem območju dovoljeni predelava, skladiščenje, pakiranje in nato izvoz rozin s poreklom iz *celotnega* območja A, edina posledica pa je, da morajo ti proizvajalci na posebni etiketi opozoriti, da so rozine, ki se prodajajo, mešane rozine. Nacionalna zakonodaja torej določa, da je regiji, ki prideluje manj kakovostne rozine, lahko dovoljeno, da predeluje rozine višje kakovosti. Ob upoštevanju dodatnih stroškov, ki nastanejo za proizvajalce (ki za mešanje seveda lahko kupujejo korinte boljše kakovosti, ki pa so torej dražje), je tveganje goljufij omejeno, zavajanje pa preprečeno, ker je proizvajalcem naložena obveznost posebnega označevanja.

76. Kar zadeva tehnična sredstva, s katerimi je mogoče razlikovati med različnimi sortami korint, je predložitveno sodišče sklepalo na nezadostnost različnih mogočih vrst pregledov glede na trditve in znanstvena pričevanja, ki so mu jih predložile različne stranke. Predložitveno sodišče torej lahko najbolje presodi upoštevnost trditev strank. Vendar menim, da bi navedeno sodišče ob tej presoji, ki jo mora opraviti, moralo upoštevati dva elementa.

75. To logiko je mogoče popolnoma smiselno prenesti na območje A. Ker so rozine, pridelane na podobmočju A, na katerem ima družba

52 – V smislu sodne prakse Sodišča: glej sodbo z dne 6. novembra 2003 v zadevi Gambelli in drugi (C-243/01, Recueil, str. I-13031, točka 67) in sklepane predloge generalnega pravobranilca Bota, predstavljene k sodbi z dne 3. junija 2010 v zadevi Sporting Exchange (C-203/08, ZOdl., str. I-4695, točka 69 in naslednje sklepnih predlogov).

77. Najprej, družba Fragkopoulos je na obravnavi potrdila, da ne želi mešati korint, ki bi jih pridobila z drugih območij, s korintami s svojega območja proizvodnje. V zvezi s tem je treba omeniti trditev, ki jo je Kraljevina Nizozemska navedla v pisnih stališčih: predložitveno sodišče bi se moralo vprašati, ali ne bi bilo mogoče namesto absolutne prepovedi premeščanja med območji, ki ima znane posledice na izvozne tokove, predvideti obveznost, da imajo proizvajalci korint ločene proizvodne linije, celo ločena skladišča, v katerih se morajo skladiščiti, predelovati in pakirati izključno korinte istega porekla.

78. Predložitveno sodišče pojasnjuje tudi, da se vizualni pregled (metoda opazovanja s strani nadzornika kakovosti) lahko šteje za manj omejevalen ukrep, ki omogoča ugotoviti poreklo rozin. Nasprotno pa meni, da „čeprav je ta metoda lahko milejši ukrep kot prepovedi [določene z zakonom št. 553/1977], ni [...] enako učinkovit ukrep, ki bi imel enak učinek kot te prepovedi“.⁵³ Vendar menim, da se mora predložitveno sodišče zaradi ukrepov prepovedi odpovedati zamisli, da bi ukrepe opredelilo kot „enako učinkovite“, saj pravzaprav ni nič primerljivo z učinkovitostjo

absolutne prepovedi. Torej bi bil lahko duh grške zakonodaje predmet ponovne presoje, predložitveno sodišče pa bi se glede na te elemente lahko vprašalo, ali ne bi bilo mogoče namesto preveč preventivnega mehanizma vzpostaviti kazenski mehanizem, ki bi temeljil na nenapovedanih vizualnih pregledih, opravljenih na kraju samem, ter bi po mojem mnenju manj škodil prostemu pretoku blaga (sploh ker je treba vsako izjemo od prepovedi, določene s Pogodbo, razlagati ozko⁵⁴) in bi ga bilo mogoče lažje vzpostaviti vsaj ob upoštevanju omejenega števila proizvajalcev rozin na območju A.⁵⁵ Zdaj ko sem to povedal, ponavljam, da lahko le predložitveno sodišče presoja minimalno učinkovitost te vrste pregledov.

79. V teh okoliščinah predlagam, naj se na tretje vprašanje odgovori, da varstvo kakovosti proizvoda, ki se ga z nacionalnim zakonom države članice določi geografsko in ki mu ni priznana možnost za dodelitev posebnega razlikovalnega imena, ki bi označevalo njegovi splošno priznani visoko kakovost in

54 – Sodbe z dne 14. decembra 1972 v zadevi *Marimex* (29/72, Recueil, str. 1309, točka 4); z dne 25. januarja 1977 v zadevi *Bauhuis* (46/76, Recueil, str. 5, točka 12); z dne 5. februarja 2004 v zadevi *Greenham in Abel* (C-95/01, Recueil, str. I-1333, točka 40) in z dne 28. januarja 2010 v zadevi *Komisija proti Franciji* (C-333/08, ZÖdl., str. I-757, točka 87).

55 – Družba *Fragkopoulos* je na obravnavi trdila, da so na ozemlju drugega podobmočja A le štirje ali pet proizvajalcev, medtem ko si le dva proizvajalca delita proizvodnjo korint, imenovanih *Vostizza*, na območju prvega podobmočja A. Če je mešanje dovoljeno na območju B, bi se morali nenapovedani pregledi izvajati le na območju A.

53 – Glej točko 22 predložitvene odločbe.

enkratnost, povezani s poreklom z določenege geografskega območja, ni niti utemeljitev iz člena 30 ES na podlagi varstva industrijske in poslovne lastnine niti nujna zahteva, s katero je mogoče utemeljiti ukrep, ki je običajno prepovedan s členom 29 ES. Sodišče vseeno priznava, da je varstvo potrošnikov lahko taka nujna zahteva, vendar mora predložitevno

sodišče preveriti, ali nacionalna zakonodaja temu cilju dejansko sledi. Še več, če upoštevamo, da je treba izjeme od pravil iz Pogodbe razlagati ozko, mora predložitevno sodišče presoditi sorazmernost spornega nacionalnega ukrepa, tako da preuči druge možnosti, ki bi manj škodile prostemu pretoku korint, pridelanih na ozemlju zadevne države članice.

VI – Predlog

80. Ob upoštevanju zgornjih premislekov Sodišču predlagam, naj na vprašanja, ki jih je postavilo Symvoulio tis Epikrateias, odgovori tako:

- 1) Podjetje, kot je tožeča stranka v postopku v glavni stvari, in sicer podjetje za predelavo in pakiranje rozin s sedežem v določeni regiji države članice, v kateri zakon prepoveduje vnos različnih sort rozin za predelavo in pakiranje, ki izhajajo iz drugih regij te države članice, in družbi tako onemogoča izvoz rozin, ki bi bile pridobljene s predelavo prej omenjenih različnih sort rozin, pred sodiščem lahko uveljavlja, da so te zakonske določbe v nasprotju s členom 29 ES.

- 2) Določbe nacionalnega zakona, kot je zakon št. 553/1977, ki prepovedujejo vnos, skladiščenje in predelavo rozin z namenom, da se nato izvozijo, iz različnih regij države v določeno regijo, v kateri je dovoljena le predelava rozin, pridelanih na njenem območju, in določbe, ki pridržujejo možnost registracije ZOP na ravni Unije le za rozine, predelane in pakirane v regiji, v kateri so bile pridelane, so ukrepi z enakim učinkom kot količinske omejitve, prepovedani s členom 29 ES.

- 3) Varstvo proizvoda, ki se ga z nacionalnim zakonom države članice določi geografsko in ki mu ni priznana možnost za dodelitev posebnega razlikovalnega imena, ki bi označevalo njegovi splošno priznani visoko kakovost in enkratnost, povezani s poreklom z določenega geografskega območja, ni niti utemeljitev iz člena 30 ES na podlagi varstva industrijske in poslovne lastnine niti nujna zahteva, s katero je mogoče utemeljiti ukrep, ki je običajno prepovedan s členom 29 ES. Sodišče vseeno priznava, da je varstvo potrošnikov lahko taka nujna zahteva, vendar mora predložitveno sodišče preveriti, ali nacionalna zakonodaja temu cilju dejansko sledi. Še več, če upoštevamo, da je treba izjeme od pravil iz Pogodbe razlagati ozko, mora predložitveno sodišče presoditi sorazmernost spornega nacionalnega ukrepa, tako da preuči druge možnosti, ki bi manj škodile prostemu pretoku korint, pridelanih na ozemlju zadevne države članice.